

1.3.2019

kunnat
*päätäjät, työntekijät,
kuntalaiset*

toim.

*Laura Pouri Minna Koskelo
Otto Tähtikäpää Annina Antinranta*

Sisällysluettelo

Johdanto	Tervetuloa	Näin käytät kortteja	Vinkkejä tulevaisuustyöstentelyyn	Vinkkejä tulevaisuusdialogiin	
Teoria	Miksi tulevaisuuden ajattelu on haastavaa?	Tulevaisuuksien tutkimisen periaatteet	Vaihtoehtoiset tulevaisuudet		
Tutkimus	Tulevaisuuksiin tutustuminen	Tulevaisuuksien tarkastelu	Tulevaisuuksien tulkinta	Tulevaisuuksien tekeminen	
Ilmiöt	Älykkään teknologian murros	Ilmastonmuutos ja luonnonvarat	Eriarvoistuminen	Väestö ja alueellinen eriarvoistuminen	Uudet demokratian muodot

Tervetuloa tutkimusmatkalle tulevaisuuksiin!

Tervehdys tulevaisuuksien tutkija ja mahtavaa, että olet päättänyt lähteä mukaan Tulevaisuuspäivän tutkimusmatkalle vaihtehtoisii tulevaisuuksiin!

Tulevaisuus on jatkuvasti läsnä arjessamme ohjaten toimintaamme ja päätöksiämme, ajattelimme sitä tietoisesti tai emme. Tämän vuoksi on tärkeää, että pystymme kuvittelemaan tulevaisuutta avoimesti sekä suhtautumaan kriittisesti yhteiskunnalliseen tulevaisuuskeskusteluun ja vallitseviin tulevaisuuskuviin.

Tulevaisuuspäivä tarjoaa työkaluja henkilökohtaisen tulevaisuustietoisuuden ja tulevaisuuslukutaidon kehittämiseen. Nämä kortit on laadittu Tulevaisuuspäivän järjeställe työvälineeksi, jonka avulla voit järjestää juuri omalle ryhmällesi sopivan Tulevaisuuspäivän. Voitte korttien avulla esimerkiksi visioida erilaisia tulevaisuuksia kunnallenne tai syventyä keskustelemaan jostakin tietystä temasta, esim. uusista demokratian muodoista. Tulevaisuuksien tutkiminen kannattaakin nähdä mahdollisuuksien ja todennäköisyyksien leikinä, jossa meidän kaikkien luovuus ja mielikuvitus voivat päästä valloilleen.

Tulevaisuuspäivää vietetään ympäri Suomen, joten toivomme, että jaatte Tulevaisuuspäivän kuulumisianne sosiaalisessa mediassa hashtageilla **#tulevaisuuspäivä** tai **#futuresday**.

Mielenkiintoista ja innostavaa Tulevaisuuspäivää!

tulevaisuuspäivä

tulevaisuuspäivä

Näin käytät Tulevaisuuspäivän kortteja

Jotta tutkimusmatkanne tulevaisuuksiin sujuisi mahdollisimman hyvin, olemme koonneet nämä kortit ohjaamaan työskentelyä. Tämä ei missään tapauksessa tarkoita sitä, että kortteja olisi seurattava kirjaimellisesti tai että olisi vain yksi tapa viettää Tulevaisuuspäivää. Päinvastoin, kaikkia Tulevaisuuspäivän materiaaleja voi soveltaa haluamallaan tavalla.

Kortit on jaettu **neljään** kategoriaan ja merkitty **eri väreillä**:

Keltaiset kortit toivottavat sinut tervetulleeksi viettämään Tulevaisuuspäivää, ohjaavat korttien käyttöön sekä antavat vinkkejä rakentamaan tulevaisuustyöskentelyyn.

Pinkit kortit perehdyttävät sinut tulevaisuusajattelun perusteisiin.

Vihreät kortit ohjeistavat läpi tulevaisuuksien tutkimisen prosessin horisontin skannauksesta vision luontiin. Koko tutkimusprosessin läpikäyntiin on hyvä varata vähintään 2-4 tuntia. Menetelmiä voi kuitenkin käyttää myös yksittäin eikä se aina edellytä koko prosessin läpikäyntiä.

Siniset kortit perehdyttävät sinut viiteen eri tulevaisuuden ilmiöön. Ilmiökortit pohjautuvat Kuntaliiton Kuntien ja alueiden muutosajurit 2016-2030 -kartoitukseen. <https://www.kuntaliitto.fi/asiantuntijapalvelut/johtaminen-ja-kehittaminen/kuntien-ja-alueiden-muutosajurit-2016-2030>. Ilmiökortteja voi hyödyntää lyhytkestoisemmassa työskentelyssä esim. kahvipöytäkeskustelussa. Korteissa kuvattuihin ilmiöihin voi syventyä sinisten korttien tarjoamien menetelmien avulla, mutta ne pitävät sisällään myös valmiita keskustelukysymyksiä, joita voit soveltaa parhaiten katsomallasi tavalla.

tulevaisuuspäivä

Vinkkejä tulevaisuustyöskentelyyn

Tulevaisuuksia tutkiessa on hyvä pitää mielessä seuraavat rakentavan ja innostavan tulevaisuustyöskentelyn periaatteet:

- * Tulevaisuuksia voi ja kannattaa tutkia, sillä se on helppoa ja hauskaa.
- * Ei ole olemassa oikeaa tai väärää tulevaisuusajattelua, joten virheitä ei tarvitse pelätä.
- * Luottamuksen ilmapiiri, leikkimielisyys, huumori sekä kokeileva ja mokaileva asenne ovat keskeinen osa tulevaisuuksien tutkimista.
- * Tulevaisuus on avoinna lukemattomille mahdollisuuksille. Mielikuvitukselle ei kannata asettaa rajoja.
- * Tulevaisuuksien tutkimisen ytimessä on omakohtainen kokemus ja oivaltaminen.
- * One size does not fit all”, eli tulevaisuuksien tutkimisen menetelmiä voi vapaasti soveltaa omien tarpeiden mukaan.

tulevaisuuspäivä

Vinkkejä tulevaisuusdialogiin

Lisäksi tulevaisuuksista keskustellessa on hyvä pitää mielessä myös seuraavat hyvän tulevaisuusdialogin perusteet:

- * Tulevaisuuksista keskustelu ja niiden yhdessä pohtiminen on tärkeää, etteivät tulevaisuusajatukset tunnu liian suurilta.
- * Tarkoitus ei ole suostutella, väitellä tai vakuuttaa toisia omista näkemyksistä, vaan antaa tilaa eri näkökulmille ja rakentaa uutta näkemystä käsiteltävästä asiasta.
- * Tulevaisuusajattelu ei pohjaudu vain faktatietoon, vaan myös tunteilla, ns. hiljaisella tiedolla ja intuitiolla on tärkeä rooli.
- * Kunnioittakaa toisia ja arvostakaa tasavertaisesti kaikkien tulevaisuusajattelua.
- * Työstäkää rohkeasti myös esiin tulevia ristiriitoja ja etsikää piiloon jääneitä asioita.
- * Lopuksi voi keskustella, minkälaisia oivalluksia tulevaisuustyöskentely herätti kussakin osallistujassa.

Lisää vinkkejä rakentavaan keskusteluun löydät Sitran Erätauko-ohjeista. <https://www.sitra.fi/eratauko/>

tulevaisuuspäivä

Miksi tulevaisuuden ajattelu on haastavaa?

Me ihmiset emme ole luonnostaan kovinkaan hyviä ajattelemaan tulevaisuutta. Lähtökohtaisesti ihminen tapaa ennustaa omaa lähitulevaisuutta oman lähimenneisyytensä perusteella. Tulevaisuusajattelun kapasiteettiamme rajoittavat lisäksi monet piilevät ajattelun vinoumat ja usein tiedostamattomasti omaksutut kuvat ja käsitykset tulevaisuudesta sekä siitä, mikä nykyisyydessä ja tulevaisuudessa on mahdollista ja todennäköistä. Tapamme ajatella tulevaisuutta onkin tyypillisesti liian epämääräistä tai rajoittunutta ollakseen hyödyllistä. Kuten tutkija Noen Gough on analysoinut, suhtaudumme tulevaisuuteen usein:

- * Äänettömänä tulevaisuutena: tulevaisuudesta ei varsinaisesti puhuta, vaan sen oletetaan vaan tulevan itsestään.
- * Retorisena tulevaisuutena: Tulevaisuudesta puhutaan stereotyyppioilla ja kliseillä, mutta näillä on hyvin vähän todellista yksityiskohtaista sisältöä.
- * Itsestäänselvyytenä pidettävänä tulevaisuutena: Tulevaisuudesta tai muutamasta tulevaisuusvaihtoehdosta puhutaan itsestäänselvyyksinä ikään kuin ei olisi muita vaihtoehtoja.

Tulevaisuuksia pohdittaessa ja niistä keskusteltaessa onkin hyvä tunnistaa omia tulevaisuuteen liittyviä olettamuksia, tehdä ne näkyviksi ja arvioida niitä kriittisesti. On myös hyvä tiedostaa, että jätämme helposti huomiotta asiat, joista emme ole kiinnostuneita, joita emme ymmärrä tai jotka eivät ole sosiaalisesti hyväksytyjä. Tulevaisuusajattelussa onkin tärkeää ymmärtää asioiden ja maailman systeemisyyden - asiat ovat sidoksissa toisiinsa eikä mikään tapahdu tyhjiössä.

Tulevaisuusajattelun kehittämisen tavoitteena on oppia venyttämään ajatteluamme, ajattelemaan tulevaisuudesta laajemmin ja hyödyntämään tulevaisuuskuittelun kapasiteettiamme nykyhetkessä tehtävien päätösten pohjalla. Nykyhetkessä tehdyt päätökset luovat tulevaisuuden, joten on tärkeää, että pystymme kuvittelemaan tulevaisuutta avoimesti emmekä lukitse tulevaisuuttamme omien mieleemme rajoitteiden kokoiseksi.

tulevaisuuspäivä

Tulevaisuuksien tutkimisen periaatteet

Tulevaisuus on kiehtova aihealue. Me kaikki voimme sukeltaa tulevaisuusajattelun jännittävään maailmaan. "Ei ole olemassa oikeaa tai väärää tulevaisuusajattelua, vaan riittää kun pitää mielessä tulevaisuudentutkimuksen pioneerin Roy Amaran tunnetuksi tekemät kolme keskeistä periaatetta:

1. Tulevaisuutta ei voi ennustaa, sillä ei ole yhtä tiettyä tulevaisuutta, vaan lukemattomia vaihtoehtoisia tulevaisuuksia.
2. Tulevaisuus ei ole ennalta määrätty, kiinteä tai väistämätön kohtalo – ei edes silloin kun emme pysty näkemään sille vaihtoehtoja.
3. Tulevaisuuteen voi vaikuttaa, sillä se muotoutuu tämän hetken tekojemme ja valintojemme seurauksena.

Tulevaisuus ei tule, se tehdään. Mitä sinä olet tehnyt tänään ja miten se vaikuttaa tulevaisuuteen?

tulevaisuuspäivä

Vaihtoehtoiset tulevaisuudet

Tulevaisuudentutkimus ei pyri ennustamaan tulevaisuutta, vaan tutkii

1. Mikä tulevaisuudessa on mahdollista,
2. Mikä todennäköistä,
3. Mikä toivottavaa ja mikä ei-toivottua.

Mahdollisten tulevaisuuksien tutkiminen on luonteeltaan avointa. Sen tarkoituksena on murtautua ulos nykyhetken asettamista rajoitteista ja kartoittaa mielikuvituksellisesti tulevaisuudessa olevia mahdollisuuksia. **Todennäköisiä** tulevaisuuksia tutkittaessa siirrytään analysoimaan ja arvioimaan, mitkä kartoitetuista mahdollisista tulevaisuuksista ovat itseasiassa todennäköisiä. Tämän jälkeen keskustellaan niistä arvoista, joiden perusteella tulevaisuus määritellään **toivottavaksi** tai **ei-toivottavaksi**.

Tulevaisuuksien tutkimisen hyödyllisyys ei määräydy sen perusteella kuinka “oikeaan” ennakoitua tulevaisuudet osuvat. Sen sijaan vaihtoehtoisen tulevaisuuksien pohdinta auttaa näkemään nykyhetkessä enemmän mahdollisuuksia, tarttumaan näihin sekä toimimaan paremman tulevaisuuden puolesta. Vaihtoehtoisten tulevaisuuksien pohdinta auttaa myös kohtaamaan tulevaisuuden, koska tulevaisuus ei pääse enää yllättämään yhtä perusteellisesti.

tulevaisuuspäivä

Tulevaisuuksiin tutustuminen

10 %
käytettävissä
olevasta
työajasta

tulevaisuuspäivä

Tavoite Virittäydytään tulevaisuustaaajuudelle ja rajataan tulevaisuustyöskentelyn puitteet eli tarkasteltava teema, tulevaisuushorisontti ja tarkastelutaso.

Työskentelymuoto Pienryhmät tai koko työryhmä
Tarvittavat materiaalit Halutessa muistiinpanovälineet

Toteuta esimerkiksi Tulevaisuuksiin tutustuminen kannattaa aloittaa virittäytymällä aiheeseen. Tämän voi tehdä keskustelemalla aiheesta ryhmäsi kanssa: Mitä on tulevaisuus? Onko tunnin päästä tulevaisuus? Entä huomenna? Entä 10 vuoden päästä? Voiko tulevaisuutta ennustaa? Mitä tulevaisuudesta voi tietää? Miten tulevaisuudesta voi tietää? Voiko tulevaisuuteen vaikuttaa? Mihin asioihin voi vaikuttaa ja mihin ei? Miltä tulevaisuus tuntuu? Kiinnostaako, pelottaako tai arveluttaako tulevaisuus? Miten tämä henkilökohtainen tulevaisuussuhde vaikuttaa yksilön toimintaan tässä hetkessä?

Tulevaisuustaaajuudelle virittäytymisen jälkeen on aika valita jokin teema tai ilmiö, jonka tulevaisuutta lähдете tutkimaan.

1. Valitse tarkasteltava teema tai ilmiö

Voitte hyödyntää aiheen valinnassa sinisiä ilmiökortteja.

2. Valitse tarkastelun taso

- Oma, henkilökohtainen tulevaisuus
- Lähiyhteisön ja -ympäristön tulevaisuus
- Maapallon ja ihmiskunnan tulevaisuus

Tarkastelutason valitseminen auttaa rajaamaan aihetta. Käytännössä eri tasot leikkaavat toisiaan: olemmehan me osa maailmaa ja maailma meitä.

2. Valitse tarkasteltava aikahorisontti

Kaikki mikä ei ole tapahtunut, on tulevaisuutta. On kuitenkin eri asia puhutaanko siitä, mitä tulee tapahtumaan 1, 10 tai 100 vuodessa.

Tulevaisuushorisontin hahmottaa kenties parhaiten ajattelemalla ajassa taaksepäin: minkälainen maailma oli 1, 10 tai 100 vuotta sitten?

tulevaisuuspäivä

Tulevaisuuksien tarkastelu

35 %
käytettävissä
olevasta
työajasta

tulevaisuuspäivä

Tavoite Tutustutaan käsitteisiin heikko signaali, trendi, megatrendi, sekä musta joutsen ja kartoitetaan näitä muutosvoimia

Työskentelymuoto Yksilötyöskentely, pienryhmät

Tarvittavat materiaalit Vapaavalintainen tapa bongata muutosvoimia, Tulevaisuusratas-työpohja tulevaisuupaiva.fi/materiaalit/ post it-lappuja

Toteuta esimerkiksi Käykää läpi erilaiset muutosvoimat ja mistä niitä voi bongata. Käyttäkää tarpeeksi aikaa muutosvoimien etsimiseen. Kootkaa kerätyt muutosvoimat Tulevaisuusratas-työpohjaan.

Kun olette valinneet tarkasteltavan aiheen, seuraavana on vuorossa

horisontin skannaus

- tarkasteltavaan aiheeseen nykyhetkessä vaikuttavien ja sen tulevaisuuden muotoutumiseen vaikuttavien muutosvoimien tunnistaminen.

Näitä muutosvoimia ovat **heikot signaalit, trendit, megatrendit ja mustat joutsenet.**

Muutosvoimia voi bongata tarkkailemalla omaa elinympäristöä ja ajankohtaista keskustelua siitä, mitä yhteiskunnassa ja maailmassa tapahtuu.

Megatrendi = kehityksen suuri linja, ilmiöistä koostuva tunnistettava yhtenäinen kokonaisuus, jolla on selkeä kehityssuunta.

Trendi = pitkän ajanjakson kuluessa tapahtuva muutos johonkin tiettyyn, selkeästi näkyvässä olevaan suuntaan.

Heikko signaali = tapahtuma tai ilmiö, jota voidaan pitää ensimmäisenä ilmauksena muutoksesta tai uudesta kehityskulusta.

Musta joutsen = yllättävästi ilmaantuva epätodennäköinen muutostekijä, jolla on merkittävät vaikutukset ja joka muuttaa tapahtumien kehityskulun äkillisesti epävarmaksi.

Yksityiskohtaisemmat kuvaukset kustakin muutosvoimasta löytyvät

Opettajan käsikirjasta: tulevaisuupaiva.fi/materiaalit/

Työskentelyssä voi käyttää esim.

Sitran megatrendikortteja sitra.fi/julkaisut/megatrendikortit/

Laurean trendikirjastoa <http://trendikirjasto.laurea.fi>

Sitran kokoelmaa heikoista signaaleista kumu.io/mdufva/ennakointi#signaalit

tulevaisuuspäivä

Tulevaisuuksien tulkinta

35 %
käytettävissä
olevasta
työajasta

Tavoite Kerättyjen muutosvoimien pohjalta hahmotetaan toivottavia, ei-toivottuja ja todennäköisiä tulevaisuuksia.

Työskentelymuoto Pienryhmät
Tarvittavat materiaalit Tulevaisuustaulukko-työpohja tulevaisuupaiva.fi/materiaalit/

Toteuta esimerkiksi Käykää yhdessä läpi käsitteet toivottava, ei-toivottu, todennäköinen tulevaisuus
Käykää läpi tulevaisuustaulukko ja sen eri näkökulmat
Täyttäkää taulukkoa rivi kerrallaan miettien aiheenne toivottavaa, ei-toivottua ja todennäköistä tulevaisuutta

Horisontin skannauksen jälkeen on aika pohtia, mitä löydetyt muutostekijät merkitsevät tutkimaan aiheen tulevaisuudelle. Muutostekijöiden tulkinan apuna käytetään tulevaisuustaulukkoa. Tulevaisuustaulukkoon täytetään vaihtoehtoisia tulevaisuuden toteutumisvaihtoehtoja.

Työskentelyn helpottamiseksi vaihtoehtoiset tulevaisuudet on tässä tapauksessa rajattu toivottavaan, ei-toivottuun ja todennäköiseen tulevaisuuteen.

Tulevaisuustaulukko auttaa tarkastelemaan näitä tulevaisuuksia eri näkökulmista, jotka tässä tapauksessa ovat yhteiskunta, talous, ihmiset, teknologia ja ympäristö.

Esimerkiksi koulun tulevaisuutta v. 2030 ei voi ymmärtää pohtimalla ainoastaan fyysistä koulurakennusta (ympäristö), vaan on tärkeää ottaa huomioon myös mitä siellä opetetaan (yhteiskunta), miten opetetaan (teknologia), kenelle opetetaan (ihmiset) ja minkälaisilla resursseilla (talous).

Kun tulevaisuustaulukko on täytetty, valitaan jokaiselta riviltä yksi tulevaisuusvaihtoehto ja ne yhdistetään yhteiseksi tulevaisuuskuvaaksi. Mikä on toivottavin? Miksi ja kenen kannalta?

Minkälaiset vaihtoehtoiset tulevaisuudet ovat mahdollisia ylipäätään? Entä ovatko toiset tulevaisuudet todennäköisempiä kuin toiset?

tulevaisuuspäivä

Tulevaisuuksien tekeminen

20 %
käytettävissä
olevasta
työajasta

Tavoite Luoda ryhmän yhteinen visio toivottavasta tulevaisuudesta, sekä pohtia miten itse voi edesauttaa vision toteutumista.

Työskentelymuoto Pienryhmät tai koko työryhmä
Tarvittavat materiaalit Vapaavalintainen, riippuen miten haluaa visiot esittää

Toteuta esimerkiksi Käykää yhdessä läpi vision käsite. Laatikaa visiot valitsemallanne toteutustavalla. Pohtikaa minkälaisia konkreettisia askelia teidän tulee ottaa, jotta visio lähtee toteutumaan.

Kun olette täyttäneet tulevaisuustaulukot ja luoneet erilaisia tulevaisuuskuvia, on aika luoda syntyneiden tulevaisuuskuvien pohjalta yhteinen visio. Visio on kuvaus yhteisestä tavoitetilasta, jossa halutaan olla valitun tulevaisuushorisontin päässä eli esim. vuonna 2030.

Muistilista visiolle

- Visio on konkreettinen ja kuvaileva, muttei liian yksityiskohtainen
- Visio on yhtenäinen, looginen ja realistinen kokonaisuus
- Visio joustaa nopeasti muuttuvassa maailmassa
- Visio innostaa kaikkia toimimaan tavoiteltuun suuntaan
- Vision voi esittää millaisessa muodossa haluaa esim. hyödyntäen taiteellisia, draamallisia tai audiovisuaalisia menetelmiä – tai yhdistellä niitä kaikkia.

***Miten visiosta voi tehdä totta?
Minkälaisia askeleita nykytilassa
pitäisi alkaa ottaa kohtia
visiotanne - yksilötasolla,
kuntatasolla, laajemmin
yhteiskunnassa?***

***Minkälaisia tekoja ja
valintoja voitte tehdä jo
tänään edistääksenne vision
toteutumista? Minkälaisia esteitä
vision toteutumislle voi olla?***

tulevaisuuspäivä

Älykkään teknologian murros

Elämme murrosvaihetta. Kyseessä on niin sanottu kuudennen aallon alkuvaihe. Tulevaisuudentutkijat kutsuvat tätä aaltoa älykkään teknologian aikakaudeksi. Edellistä aaltoa kutsuttiin informaatioteknologian aikakaudeksi.

Kuudennen aikakauden teknologisia ajureita ovat muun muassa automatisaatio, bioteknologia, esineiden internet, geeniteknologia, 3d-tulostaminen, robotisaatio, tekoäly ja virtuaalitodellisuus. Esimerkiksi geeni- ja bioteknologia tulee todennäköisesti muuttamaan ruuantuotannon radikaalisti. Ehkäisevä sekä sairauksia hoitava älykäs teknologia tulee mullistamaan käsityksemme hyvinvoinnista ja terveydestä ja niihin liittyvistä toimijoista, prosesseista ja rakenteista.

Älyteknologiaa voi hyödyntää monissa kunnan palveluissa, esim. terveydenhoidossa, koulutuksessa ja liikenteessä.

Miten älyteknologian murros näkyy kunnassanne?

Miten älyteknologiaa voisi hyödyntää kunnassanne?

Millä uusilla tavoilla älyteknologiaa voi vielä enemmän hyödyntää?

tulevaisuuspäivä

Ilmastonmuutos ja luonnonvarat

Ilmastonmuutos on yksi tärkeimmistä globaalin toimintaympäristön muuttujista. Ilmastonmuutoksen hillitseminen ja siihen sopeutuminen ovat EU:n ja koko maailman laajuisen toiminnan keskiössä ja se tulee näkymään tulevina vuosikymmeninä entistä konkreettisemmin myös kuntien ja maakuntien toiminnassa.

Raaka-aineiden kasvava kysyntä saattaa nostaa hintoja ja samaan aikaan käynnissä olevan materiaalivallankumouksen edelläkävijät hyötyvät asiasta eniten (esim. kiertotalous).

Globaalin näkökulman lisäksi myös paikallisen terveellisen ja turvallisen elinympäristön ylläpidon ja ympäristön pilaantumisen ehkäisyn painoarvo tulee kasvamaan.

Minkälaisia vaikutuksia ilmastonmuutoksella on? Minkälaisin teoin varaudutte ilmastonmuutokseen?

Miten kunnassanne otetaan kiertotalouden periaatteita huomioon?

Miten kunta ja kuntalaiset voisivat toimia kiertotalouden periaatteiden mukaisesti?

tulevaisuuspäivä

Eriarvoistuminen

Eriarvoistuminen haastaa yhteiskuntaa monesta suunnasta. Hyvinvointiyhteiskunta pitää huolta heikommistaan ja suomalaisten hyvinvointi sekä terveyden taso ovat jatkuvasti kohentuneet.

Suurin osa ihmisistä voi edelleen hyvin, mutta eriarvoisuuden kokemus on lisääntynyt. Eriarvoisuutta on esimerkiksi sosioekonomisten ryhmien, sukupuolten, valtaväestön ja vähemmistöjen sekä maantieteellisten alueiden välillä. Eriarvoisuus ja sen kasaantuminen on laajasti vaikuttava ja moniulotteinen yhteiskunnallinen ongelma, joka vähentää kaikkia inhimillisiä voimavaroja, heikentää talouskasvua ja horjuttaa yhteiskunnan vakautta. Muut muutosilmiot, kuten teknologian kehitys ja niukka julkisen talouden liikkumavara voivat osaltaan voimistaa eriarvoistumista, ellei yhdenvertaisuuden varmistamiseen kiinnitetä erityistä huomiota.

Miten eriarvoistuminen näkyy sinun kunnassasi?

Miten eriarvoistumisen kasvua voisi estää?

Millaisin toimin ja kokeiluoin kunnassasi pidetään huoli, että kaikista pidetään huolta myös tulevaisuudessa?

tulevaisuuspäivä

Väestö ja alueellinen erilaistuminen

Kaupungistuminen globaalina megatrendinä näyttää jatkuvan. Kaupungeissa asuu jo yli puolet koko maailman väestöstä ja arvioiden mukaan vuonna 2030 tuo osuus olisi jo yli 70 prosenttia. Suomessa kaupungistuminen on myös voimakasta. Suuret elinkeinojen rakennemuutokset ja tästä aiheutuva työmarkkinoiden turbulenssi korostavat kaupungistumista ja ohjaavat ihmisiä sijoittumaan alueille, joilla on opiskelu- ja työpaikkoja. Myös maahanmuutto kiihdyttää Suomen kaupungistumista. Kaupunkiseudut kilpailevat osaajista, asukkaista ja yrityksistä. Tällä hetkellä askarruttaa valtakunnallisesti, tuleeko kasvu rajoittumaan vain kaikkein suurimpiin kaupunkeihin.

Väestö myös vanhenee tällä ja ensi vuosikymmenellä koko Euroopassa, mutta aivan erityisesti meillä Suomessa. Myös eläkeikäisten osuus väestöstä jatkaa kasvamistaan ja samaan aikaan työikäinen väestö vähenee. Vaikka väestön ikääntyminen koskettaa kaikkia Suomen kuntia, niin ikärakenteen kehityksessä on kuitenkin kuntien kesken huomattavia eroja. Tällä hetkellä työikäisten osuus vaihtelee kunnittain 50 prosentin ja 70 prosentin välillä. Polarisaatio hyvä- ja huono-osaisten ikäihmisten välillä on kuitenkin edelleen siihen liittyvä riskitekijä.

Minkälainen on väestökehityksen tilanne teidän kunnassanne? Miten valmistaudutaan ennakoituun väestökehitykseen?

Millainen on kuntanne toivottu tulevaisuus vuonna x?

Millaisia askeleita teidän tulee ottaa - mitä voit tehdä jo tänään toisin - jotta visio alkaa toteutua?

tulevaisuuspäivä

Uudet demokratian muodot

Ihmisten oletetaan haluavan vaikuttaa myös tulevaisuudessa yhteiskunnallisiin ja oman lähiympäristön asioihin, mutta osallistuminen voi hyvinkin kanavoitua eri tavalla kuin mitä perinteisesti ajatellaan. Suorat vaikuttamisen muodot tulevat haastamaan entistä vahvemmin edustuksellista demokratiaa. Monet tulevaisuuden tutkijat ennakoivat länsimaisen demokratian kriisiytymistä, jos se ei kykene uudistumaan siten, että uudet vaikuttamisen keinot tulevat hyväksytyksi osaksi poliittista järjestelmää.

Uusi demokratia tarkoittaa matalan kynnyksen osallistumista, esimerkiksi verkon kautta tapahtuvien kyselyin, äänestyksin ja vaalein, osallistuvaa budjetointia, asiakas- ja kuntalaisraateja, palvelujen yhteiskehittämistä ja verkostojen kautta vaikuttamista. Esimerkiksi sopivat ad hoc -tyyppisesti nousevat julkiset kampanjat, jotka tapahtuvat pääasiassa sosiaalisessa mediassa. Uudenlaisen osallistumisen areenoina toimivat myös erilaiset pop up -tapahtumat. Kansalaisjärjestöjen merkitys näyttää korostuvan uuden demokratian kentässä. Uudenlainen demokratia on entistä enemmän kumppanuuspohjaista yhdessä tekemistä.

Miten uudet demokratian muodot näkyvät teidän kunnassanne?

Miten itse haluaisit vaikuttaa?

Mitä uusia vaikuttamisen keinoja voisitte ottaa käyttöön?

tulevaisuuspäivä

Toivotamme innostavaa ja inspiroivaa
Tulevaisuuspäivää!

Muistakaa jakaa päivän kuulumisia somessa
#tulevaisuuspäivä ja **#futuresday**

Jos sinulla on kysyttävää, ota yhteyttä
info@tulevaisuuspaiva.fi

tulevaisuuspaiva.fi

tulevaisuuspäivä

Opetus-
ja kulttuuri-
ministeriö

TULEVAISUUDEN
TUTKIMUSKESKUS

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

UNESCO Chair in Learning Society
and Future of Education,
University of Turku, Finland

FUTURES
SPECIALISTS
HELSINKI

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSPÄRESEN

SITRA

TURUN
YLIOPISTO

Kuntaliitto
Kommunförbundet

LAU
REA

FIBRES

futureice

GOFORE